

7. BÖLÜM

Atatürk'ün Eylemlerinin, İletişim Yaklaşımı Kapsamında Davranış Bilimsel Analizi

Sedat CERECİ¹

GİRİŞ

Bu çalışma, davranışların değerlendirilmesi kapsamında Mustafa Kemal Atatürk'ün davranışlarını analiz etmeyi, özellikle onun diğer insanlarla kurduğu iletişim süreçlerinde sergilediği davranışların anlamlarını açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında öncelikle davranış bilimi kuramsal olarak ele alınmış, daha sonra kuramlar doğrultusunda Atatürk'ün özellikle iletişim süreçlerinde ortaya koyduğu davranışlar değerlendirilmiştir. Başta psikoloji olmak üzere; davranışları ele alan bilimlerin ortaya koyduğu davranış kuramlarından yola çıkılarak değişik davranış modelleri açıklanmaya çalışılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamında yer alan davranışlar çalışma kapsamında anlamlandırılıp, Atatürk'ün kişiliğine yansımaları ortaya konulmuş, Atatürk'ün, saygın bir önder, devrimci ve örnek insan olmasındaki rolü vurgulanmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk, tüm dünyada sömürgeci devletlere karşı mücadeleci, önder ve devrimci kişiliğiyle tanınan bir insandır. Onun karakteri, çocukluğundan başlayan zorlu bir süreçte yaşadığı deneyimlerle şekil kazanmış ve yaşam sürecini etkilemiştir. Organizma tarafından ortaya koyulan davranışlar, insanın kişiliğini de oluşturmakta ve yaşamına yön vermektedir (Nuckcheddy, 2018: 4). Davranışlar, içinde yaşanılan kültürle ortaya çıkmakta ve toplumsal yaklaşımlar ve değerlendirmelerle anlam kazanmaktadır. Her davranışın, toplumsal bellekte bir anlamı bulunmaktadır (Heinrich, 2015: 87). Mustafa Kemal Atatürk'ün kararlı ve yılmaz karakteri de, Selanik'te içine doğduğu çokkültürlü ortamda başlamış, Manastır'da, İstanbul'da, Şam'da, Trablus'ta ve Anadolu coğrafyasında

¹ Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, scereci@mku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3763-6483

Atatürk, ayakta dururken amacının ve inancının kararlılığıyla dimdik durmuş, otururken, düşünceli ve dikkatli olduğunu yansıtmış, konuşurken, insanları alternatifsiz bırakacak biçimde ikna edici olmuş, herkese karşı mütevazı ve şefkatli davranmıştır. Atatürk, düşmanlarını utandırıp pişman edecek kadar inandırıcı, taraftarlarını umutlandırıp mutlu edecek kadar heyecanlı ve neşeli olmuştur. Çiftçilerle, çocuklarla, hatta askerlerle şakalaşması bile, onun insancıl, müşfik, sevecen, merhametli, ancak aynı zamanda düşmana karşı şedit ve kararlı olduğunu göstermektedir.

Atatürk, çok konuşmak yerine, durup dinlemeyi, konuşacağı zaman bakarak anlatmayı tercih eden bir insandır. O, bazen celalli bakışlarıyla, bazen sevecen bakışlarıyla çok şeyi anlatmış, yapılması gerekeni yaptırmıştır. Bütün bilge ve ulu insanlar gibi, yürürken de, ayakta dururken veya otururken de, eğlenirken de kararlı tutumu, inancı ve insancıl tavrı her zaman jest ve mimiklerinde görülmüş, yalnızca beden diliyle bile ikna edici olmuştur.

Atatürk, uygar bir insandır ve uygarlık ereği, onun giyiminden yemek beğenisine, bulunduğu ortamlardan sohbet etiği insanlara kadar yansımaktadır. O, mücadele dönemlerinden sonra her zaman, ferah ve nezih ortamlarda bulunmayı, düzeyli ve bilgili insanlarla sohbet etmeyi, lezzetli yemekler yemeyi ve medeniyet konuşmayı tercih etmiştir. Atatürk, arkadaş seçerken, yürürken, giyinirken, konuşurken, yemek yerken, kahve fincanını tutarken, kitlelere hitap ederken ve diğer bütün eylemlerinde her zaman saygın, elit, kararlı, inançlı bir insan kişiliğini sergilemiş, tutarlı ve içten karakteriyle büyük kitleleri çevresinde toplamayı başarmıştır.

KAYNAKÇA

- Abrahman, A. H. ve Ahmad, W. I. W. ve Ali, N. ve Ismail, D. ve Adam, F. (2015). Modernization of Turkey under Kamal Atatürk. *Asian Social Science*, 11 (4): 202-205.
- Ahrens, N. (2003). *Kultur als potentieller Determinationsfaktor für interpersonale Raumverhaltensphänomene und -präferenzen im Gesamtkontext kommunikativen Verhaltens: Eine Fallanalyse intra- und interkultureller dyadischer Interaktionssituationen innerhalb eines deutschsprachigen Umfeldes*. Yayınlanmamış doktora tezi, Grades eines Doktors der Philosophie an der Fakultät für Linguistik und Literaturwissenschaft der Universität Bielefeld.
- Ajzen, I. (2012). The Theory of Planned Behavior. *Handbook of Theories of Social Psychology*, Ed. P. A. M. van Lange, A. W. Kruglanski, E. T. Higgins, New York: Lawrence Erlbaum Associates, s. 438-459.
- Allhoff, D. W. ve Allhoff, W. (2016). *Rhetorik & Kommunikation Ein Lehr- und Übungsbuch*. Preis E-Book, <https://www.reinhardt-verlag.de/de/titel/53155/978-3-497-02085-0/>, Erişim tarihi: 09.05.2020.
- Arnold, C. ve Lochmann, E. (2011). *Erwartungseffekte im Klassenzimmer-mit besonderer Betrachtung des Pygmalion-Effekts*. Technische Universität Dresden Fakultät Mathematik und

- Naturwissenschaften Fachrichtung Psychologie Seminar "Lehrer-Schüler-Interaktion", https://tudresden.de/mn/psychologie/ipep/lehrlern/ressourcen/dateien/lehre/lehramt/lehrveranstaltungen/Lehrer_Schueler_Interaktion_SS_2011/Handout_Pygmalioneffekt_20110623.pdf?lang=en, Erişim tarihi: 07.05.2020.
- Asendorpf, J. B. (2015). *Persönlichkeit in Alltag, Wissenschaft und Praxis*. Berlin: Springer-Verlag.
- Barkai, J. L. (1990). Nonverbal Communication From The Other Side: Speaking Body Language. *San Diego Law Review*, 27 (101): 101-125.
- Birinci, A. (2018). Trikopisi'i Dinliyoruz İşte Atatürk. *Yeni Mesaj*, <http://www.yenimesaj.com.tr/trikopisi-dinliyoruz-iste-ataturk-H1310044.htm>, Yayınlanma tarihi: 31.12.2018.
- Birinci, A. (2019). Atatürk'ün Türk Milletine Öğretemediği Tek Şey. *Yeni Mesaj*, <http://www.yenimesaj.com.tr/ataturkun-turk-milletine-ogretemedigi-tek-sey-H1238971.htm>, Yayınlanma tarihi: 06.12.2019.
- Budde, J. ve Weuster, N. (2016). Persönlichkeitsbildung in der Schule. Potential oder Problemfall? *Jahrgang*, 7: 78-92.
- Buether, A. (2017). Die Sprache des Raums. *Die Bildung der räumlich-visuellen Kompetenz*, 23: 1-480.
- Cerçi, S. (2001). Mustafa Kemal'in İletişim Dehası. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 17 (50): 369-383.
- Cerçi, S. (2004). *Atatürk Yolu*. İstanbul: İstanbul Matbaa ve Cilt.
- Ciuffani, B. M. (2017). Non-verbal Communication and Leadership The Impact of Hand Gestures Used by Leaders on Follower Job Satisfaction. *9th IBA Bachelor Thesis Conference*, July 5th, 2017, Enschede, The Netherlands.
- CNN Türk (2017). *Atatürk, Osmanlı Padişahı Vahdettin'i Böyle Tanımlamış*. <https://www.cnnturk.com/turkiye/ataturk-osmanli-padisahi-vahdettini-boyle-tanimlamis?page=1>, Yayınlanma tarihi: 19.12.2019.
- Davis, R. ve Campbell, R. ve Hildon, Z. ve Hobbs, L. ve Michie, S. (2015) Theories of Behaviour and Behaviour Change Across the Social and Behavioural Sciences: A Scoping Review, *Health Psychology Review*, 9 (3): 323-344.
- Deckert, H. E. (2018). *Führer befehl, wir folgen Dir ..." Zeitzeugnisse eines Musikers in der Hitler-Diktatur*. Steinbergkirche: Novalis Verlag.
- Dokur, E. S. ve Krenn, A. E. (2019). *Atatürk Der Vater der modernen Türkei*. Wien: Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung Medienservice.
- Doppler, K. ve Lauterburg, C. (2019). *Change Management: Den Unternehmenswandel gestalten*. Frankfurt: Campus Verlag.
- Eckert, T. (2018). Wie Du Respektvoll mit Menschen Umgehen kannst, die Du nicht Magst. *Zeit*, <https://ze.tt/wie-du-respektvoll-mit-menschen-umgehen-kannst-die-du-nicht-magst/>, Erişim tarihi: 28.11.2019.
- Fahr, A. ve Stevanovic, M. (2017). Der Einfluss der Persönlichkeitsstruktur auf die Nutzung von Smartphone-Apps. *Kumulierte Evidenzen*, 119-137.
- Frey, U. (2015). Welche Kompetenzen benötigen Führungspersonen im Kleinunternehmen? *Führungskompetenz*, 15: 4-11.
- Fuisz-Szammer, N. ve Samonig, H. (2011). *Die Bedeutung des nonverbalen Ausdrucks für den Sprachwerb*. München: Deutsches Jugendinstitut E.V.
- Gaissmaier, W. ve Neth, H. (2016). Die Intelligenz einfacher Entscheidungsregeln in einer ungewissen Welt. *Controller Magazin*, 41(2): 19-26.
- Geldermann, J. ve Lerche, N. (2014). *Leitfaden zur Anwendung von Methoden der Multikriteriellen*. Göttingen: Georg-August-Universität Göttingen.
- Giger, P. ve Merten, T. ve Merckelbach, H. (2012). Tatbezogene Amnesien—authentisch oder vorge-täuscht. *Fortschr Neurol Psychiatr*, 80: 368-381.
- Grandes, A. (2018). *Kleine Helden*. München: Carl Hanser Verlag.
- Greck, R. (2016). *Elitäre Verhältnisse: Selbst- und Fremdbild der Eliten in Journalismus und Politik*.

- Wiesbaden: Springer.
- Hanioglu, Ş. (2017). *Ataturk: An Intellectual Biography*. Princeton: Princeton University Press.
- Heinrich, J. (2015). Culture and Social Behavior. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 3: 84–89.
- Josef, M. (2016). *Einfluss der Führungskraft auf die Mitarbeitermotivation*. Diplomarbeit an der Hochschule Mittweida (FH) University of Applied Sciences. <https://monami.hs-mittweida.de/frontdoor/deliver/index/docId/7263/file/Diplomarbeit++Josef+Harter.pdf>.
- Kocatürk, U. (1999). *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Semih Ofset.
- Kolburan, G. ve Tasa, H. (2017). Atatürk'ün Lider Kişiliği: Bilişsel Faktörler Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Atatürk Haftası Özel Sayısı 10 Kasım 2017*, 70-98.
- Kruppe, T. ve Baumann, M. (2019). *Weiterbildungsbeteiligung, formale Qualifikation, Kompetenzausstattung und Persönlichkeitsmerkmale*. Berlin: Bundesministerium für Bildung und Forschung.
- Lange, B. P. ve Schwarz, S. (2015). Verhalten und Erleben im Spannungsfeld von Kultur und Natur. *Die menschliche Psyche zwischen Natur und Kultur*, Pabst, Ed. Benjamin P. Lange, Sascha Schwarz, 10-17, Deutschland: Pabst.
- Leiber, T. (2016). Persönlichkeitsentwicklung als elementares Bildungsziel. Methodische Optionen der Umsetzung und Bewertung im Hochschulbereich. *Jahrgang*, 2: 1-21.
- Meydan, S. (2019). Atatürk'ün Bağımsızlık Yolu: 1 – Adana'daki Yedi Gün. *Sözcü*, <https://www.sozcu.com.tr/2019/yazarlar/sinan-meydan/aturkun-bagimsizlik-yolu-1-adanadaki-yedi-gun-4684078/>, Yayınlanma tarihi: 06.05.2019.
- Mietzel, G. (2019). *Wege in die Entwicklungspsychologie*. Kindheit und Jugend (5. Aufl.) Supplement: www.die-wege.de. Weinheim Basel: Verlagsgruppe Beltz.
- Milliyet (2017). *Atatürk'ün Bilinmeyen Notları*. Milliyet, Yayınlanma tarihi: 15.05.2017.
- Müller, T. (2019). Die Nachbarn der Gemeinde kennenlernen Wie Gemeinde ihre Umgebung erkundet. <https://mbs-akademie.de/wp-content/uploads/2019/07/Die-Nachbarn-der-Gemeinde-kennenlernen.-Wie-Gemeinde-ihre-Umgebung-erkundet.pdf>, 07.05.2020.
- Neyer, F. J. ve Wrzus, C. (2018). Psychologie der Freundschaft. *Erschienen in Report Psychologie*, 43: 200-207.
- Niemann, B. (2013). *Analyse und Messung des Zusammenhangs von Vertrauen und Performance in F & E-Kooperationen*. Wiesbaden: Springer Fachmedien.
- Nuckcheddy, A. (2018). The Effect of Personality on Motivation and Organisational Behaviour. *Psychological Behavioral Science International Journal*, 9 (2): 1-4.
- Özbey, İ. (2018). İşte Hiç Bilmediğiniz Yönleriyle Atatürk. *Hürriyet*, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-hic-bilmediginiz-yonleriyle-aturk-40950667>, Yayınlanma tarihi: 09.09.2018.
- Pease, A. ve Pease, B. (2004). *The Definitive Book of Body Language*. Australia: Pease International.
- Quendler, E. (2018). *Integrativer Ansatz für nachhaltiges, gutes Leben-ein Konzept*. Wien: Bundesanstalt für Agrarwirtschaft.
- Rikowski, G. ve Neary, M. (2000). The Speed of Life: The Significance of Karl Marx's Concept of Socially Necessary Labour-Time. *British Sociological Association Annual Conference 2000*, 'Making Time - Marking Time', University of York.
- Roth, G. (2007). *Persönlichkeit, Entscheidung und Verhalten*. Stuttgart: Klett-Cotta.
- Roth, G. (2015). Persönlichkeit, Entscheidung und Verhalten. *Psychologie in Österreich*, 3 (4): 318.
- Salazar, M. K. (1991). Comparison of Four Behavioral Theories. *AAOHN Journal*, 39 (3): 128-135.
- Sarı, G. ve Sezginer, T. ve Özdoğan, Ü. ve Tokgöz, R. ve Kadiş, A. (2019). *Diksiyon ve Hitabet Ortaöğretim Sosyal Bilimler Lisesi Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli eğitim Bakanlığı.
- Schönwetter, K. (2005). *Überzeugen Statt Überreden*. Wien: Hagenau.
- Schreggenberger, K. ve Ochsenbein, T. (2017). *Lebenslange Freundschaften, von sehr früh in der Kindheit bis ins ganz hohe Alter, kommen selten vor*. https://www.psychologie.uzh.ch/dam/jcr:bd619b28-6a19-469c-97e0-421099647d0a/20170823_NZZ_Lebenslange%20Freundschaften,%20von%20sehr%20fr%C3%BCh%20in%20der%20Kindheit%20bis%20ins%20ganz%20

- hohe%20Alter,%20kommen%20selten%20vor.pdf, 08.05.2020.
- Sherril, G. (1935). *Atatürk Nezdinde Bir Elçilik*. Çev. Ahmet Ekrem, İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kitabevi.
- Schulze, K. ve Lorenz, D. ve Voss, M. (2017). *Menschliches Verhalten bei Katastrophen. Situationsbezogene Helferkonzepte zur verbesserten Krisenbewältigung. Ergebnisse aus dem Forschungsverbund ENSURE*, Berlin: Forschungsforum Öffentliche Sicherheit, s. 13-50.
- Siska, K. (2016). *Mustafa Kemal Atatürk's Effect on the New Concept of the Turkish Identity and Citizenship in Particular the Constitutional Regulation of the Young Turkish Republic*. https://www.researchgate.net/publication/323242858_Mustafa_Kemal_Ataturk's_effect_on_the_new_concept_of_the_Turkish_identity_and_citizenship_in_particular_the_constitutional_regulation_of_the_young_Turkish_Republic, 28.11.2019.
- Skinner, B. F. (2014). *Science and Human Behavior*. Massachusetts: B. F. Skinner Foundation.
- Sönmez, S. (2006). Milli Bir Lider Olarak Motivasyon Dehası Atatürk. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 31: 23-72.
- Sperer, M. (2015). Angeboren oder erworben? Eine Pilotstudie über die öffentliche Anerkennung der genetischen Verursachung menschlicher (Verhaltens-) Eigenschaften. Legitimität. *Gesellschaftliche, Politische und Wissenschaftliche Bruchlinien der Rechtfertigung*. Ed. Maria Dammayr, Doris Graß, Barbara Rothmüller, Bielefeld: Transcript Verlag, s. 117 – 134.
- Starker, U. ve Weth, R. (2011). Verhaltensprognosen. *Journal Psychologie des Alltagshandelns / Psychology of Everyday Activity*, 4 (1): 72-83.
- Tel, M. (2007). Atatürk'ün Beden Eğitimi ve Spora Bakışı. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 5 (3): 173-176.
- Uher, J. (2016). What is Behaviour? And (when) is Language Behaviour? A Metatheoretical Definition. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 46 (4): 475-501.
- Uhlig, S. (2019). *Denken, Fühlen, Handeln: Ich denke, also fühle ich? 10 Jahre Huckepack Kinderförderung*, https://www.researchgate.net/publication/338740550_Denken_Fuehlen_Handeln_Ich_denke_also_fuehle_ich, 09.05.2020.
- Vogel, R. (2009). Grammatikforschung als Naturwissenschaft? *Linguistics in Potsdam*, 26: 57-103.
- Wilson, C. S. (2007). *Remembering and Forgetting in the Funerary Architecture of Mustafa Kemal Atatürk: the Construction and Maintenance of National Memory*. Basılmamış Doktora Tezi, The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University, <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12608490/index.pdf>.
- www.atam.gov.tr (2019). *Atatürk'ün Üstün Kişiliği*. <https://www.atam.gov.tr/duyurular/ataturkun-ustun-kisiligi-3>, Erişim tarihi: 28.11.2019.
- Ziemann, A. (2013). Mediensozialisation. *Die Entwicklung der Psyche in der Geschichte der Menschheit*, Ed. Gerd Jüttemann, 342-351.